

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEĞİ ALGILAYIŞLARI*

Ayşe SAN TURGAY** Birsen KARACA ** Esin ÇEBER***

Gülsün AYDEMİR****

Kabul Tarihi: 01.09.2004

ÖZET

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılamalarını belirlemek için tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Çalışma, Mart 2000'de İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu'nda yapılmıştır. Çalışma evrenini Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören öğrenciler (85 kişi), örneklemini de ve-rilerin toplandığı gün derse gelen öğrenciler (64 kişi) oluşturmuştur. Öğrencilerin tümü çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır.

İlgili araştırmalar ve literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu ile toplanan veriler sayı ve yüzdeler hesabı ve ki-kare testleri ile değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin hemşirelik hakkındaki olumsuz olan görüşlerinin, bu okula geldikten sonra olumlu hale dönüştüğü saptanmıştır. Yaklaşık öğrencilerin yarısı hemşireliği bir meslek edinmek için seçtiğini belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, Hemşirelik mesleği, Algılar

ABSTRACT

The Investigated Of Perceptions of Nursing Profession in Nursing Students

This research was planned descriptively for to determine the perceptions of nursing profession in nursing students. The study has been performed in the İzmir Atatürk Health School on March 2000. The population of the study has been comprised by the students who have training in the Nursery Department (85 persons), while the sample of the study has been comprised by the student who joined the courses during the day on which the data have been collected (64 persons). The entire students have been joined voluntarily in the study.

The data collected in the questionnaire which was prepared in direction with the related researches and literature were analysed by percentage account and chi-square tests.

It has been determined that their opinions had turned to positive after came to this school while the opinions of students were negative about nursing. About half of the students have been said that their chosen for to get a profession of nursing.

Keywords: Nursing students, Nursing profession, Perceptions

GİRİŞ VE AMAÇ

Bireylerin tepkileri benlik algılarıyla yakından ilgilidir. Bu benlik algısı, hemşirenin işini, işlevini, mesleki uygulamalarına karşı tutumunu belirleyici önemli bir öğedir. Bireylerin melseki davranışı onların benlik imgelerini yansıtır (Özcan ve Özgür 1990). Günümüzde, dünyada ve ülkemizde hemşireliğin sağlık bakım sistemi içinde önemli bir unsur olduğu kabul edilmek-

tedir. Hemşirelik bakımının bireyin, ailenin ve toplumun sağlığının korunması, geliştirilmesi ve hasta olduğunda iyileştirilmesinde vazgeçilmez bir yeri ve önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Hemşirelik, gelişen toplum içindeki toplumsal rolünü yeniden gözden geçirerek eğitime dinamik yön veren bir meslektir (Dereli ve Demir 1997).

Toplum hemşirelik mesleğini gerek rol ve sorumlulukları, gerek eğitimi ve gerekse ekonomik ve sos-

* Bu çalışma, I. Ulusal Hemşirelik Öğrenci Sempozyumu'nda (24-26 Mayıs 2000, İzmir) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr. Gör. Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu

*** Yard. Doç. Dr. Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu

**** Prof. Dr. Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu

Toplum hemşirelik mesleğini gerek rol ve sorumlulukları, gerek eğitimi ve gerekse ekonomik ve sosyal yönlerden yeteri kadar tanımamaktadır (Sümbüloğlu ve ark. 1987). Yapılan araştırmalarda da lise son sınıf öğrencilerinin hemşireliği seçmek istemedikleri yada son sıralarda tercih ettiği saptanmıştır (Sümbüloğlu ve ark. 1987, Khorshid 1992). Hemşirelik mesleğinin seçimi pek çok nedene dayanmaktadır. Hemşire adayının okulda ve daha sonraki çalışma hayatında başarılı olmasının ve doyumuna ulaşmasının; adayın mesleğe girerken taşıdığı güdülere bağlı olduğu belirtilmektedir (Saruhan 1986).

Hemşirelik mesleğini tercih eden adayların, kaliteli hemşirelik bakımını doğrultusunda yetiştirilebilmesi için öncelikle adayların hemşireliğe karşı ilgi ve isteklerinin değerlendirilmesine gereksinim vardır.

Bu nedenle bu çalışmada; hemşirelik mesleğini tercih eden ve bu alanda çalışacak olan hemşirelik öğrencilerinin motivasyonları ve hemşire olarak kendilerini nasıl algıladıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak planlanan çalışma kapsamına, Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu (E.Ü.İ.A.S.Y.O) 1999-2000 eğitim öğretim yılı bahar dönemi hemşirelik bölümü öğrencileri alınmıştır. E.Ü.İ.A.S.Y.O'nda henüz 3. ve 4. sınıf öğrencileri olmadığı için çalışma, 1. ve 2. sınıfta okumakta olan hemşirelik öğrencileri ile yapılmıştır.

Hemşirelik 1. ve 2. sınıfına kayıtlı, öğrenime devam eden öğrencilerin tümü (85 kişi) araştırma örneklemini oluşturmuştur. Bu öğrencilerden anketin

uygulandığı gün devamsızlık yapan 21 öğrenci araştırmaya alınmamıştır. Araştırmaya katılım oranı %75.29 (64 kişi)'dur.

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından benzer araştırmalar ve literatür bilgileri incelenerek oluşturulan anket kullanılarak toplanmıştır (Atalay ve ark. 1994, Özcan ve Özgür 1990, Saruhan 1986, Ulusoy 1992).

Elde edilen veriler "yüzdellik" ve "Ki-kare" testi kullanılarak istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %39.0'ı 21 yaşında olup, yaş ortalaması 20.34 ± 0.11 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %57.8'inin halen ikinci sınıfta eğitim gördüğü, büyük çoğunluğu (%89.1) normal lise çıkışlıdır. Öğrencilerin %43.8'i şimdiki kadar en uzun süre bir il merkezinde yaşadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin %67.2'si ailelerinin ekonomik durumunu "gelir gidere denk" olarak belirtmiştir. Benzer araştırmalar da hemşirelik yüksekokullarındaki öğrencilerin sosyoekonomik açıdan orta düzeydeki ailelerden geldiklerini saptamıştır (Ulusoy 1992, Dereli ve Demir 1997, Yılmaz ve ark. 1996).

Öğrencilerinin annelerinin %50.0'ı ilköğretim mezunu iken, babaların %39.1'i lise, %35.9'u da ilköğretim mezunudur. Khorshid ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada da öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi düşüğe hemşirelik mesleğini seçme durumunun yükseldiği saptanmıştır (Khorshid ve ark. 1992)

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı	Yüzde
Yaş		
19+↓	11	17.2
20	24	37.5
21	25	39.0
22+↑	4	6.3
Sınıf		
1. Sınıf	37	57.8
2. Sınıf	27	42.2
En Son Mezun Olunan Okul		
Lise	57	89.1
Sağlık Meslek Lisesi	5	7.8
Anadolu Lisesi	2	3.1
Şimdiye Kadar En Uzun Süre Yaşanılan Yer		
İl	28	43.8
İlçe	25	39.0
Köy	11	17.2
Ailenin Gelir Durumu		
Gelir Giderden Fazla	5	7.8
Gelir Gidere Denk	43	67.2
Gelir Giderden Az	16	25.0
Annenin Eğitim Durumu		
Okur Yazar Değil	8	12.5
Okur Yazar	5	7.8
İlköğretim	32	50.0
Lise	15	23.4
Y.Okul/Fakülte	4	6.3
Babanın Eğitim Durumu		
Okur Yazar Değil	2	3.2
Okur Yazar	4	6.3
İlköğretim	23	35.9
Lise	25	39.1
Y.Okul/Fakülte	10	15.5
TOPLAM	64	100.0

Meslek seçim aşamasında olan bir bireyin o meslek hakkındaki düşünceleri büyük önem taşır. Öğrencilerin Sağlık Yüksekokulu hemşirelik bölümüne gelmeden önce ve sonra hemşirelik mesleği hakkındaki düşünceleri irdelendiğinde; okula başlamadan önce meslek hakkındaki olumsuz düşüncelerin daha fazla olduğu, ancak eğitim süreci içinde bu düşüncelerin olumlu ve kısmen olumlu düşüncelere doğru artış gösterdiği belirlenmiştir, bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur (Tablo 2, $\chi^2 = 83.92$, $p < 0.05$, S.D.= 3).

Bu sonuç; öğrenciler tarafından hemşirelik mesleğinin okula başlamadan önce yeterince tanınmadığını düşündürmektedir. Ancak eğitim süresince meslek hakkında bilgi ve eğitim alan öğrencilerin hemşirelik meslek algılarının olumlu yönde değişim göstermesi sevindiricidir. Benzer şekilde; yapılan araştırmalarda da öğrencilerin sınıf ilerledikçe hemşirelik hakkındaki düşüncelerinin olumlu olarak değiştiği, algılamalarının farklılaştığı saptanmıştır (Atalay ark. 1994, Ulupınar ve Ekizler 1997, Saruhan 1986, Day et al. 1995).

Tablo 2. Öğrencilerin Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümüne Gelmeden Önce ve Sonra Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Düşünceleri

Düşünceler	S.Y.O. Hemşirelik Bölümüne Gelmeden Önce		S.Y.O. Hemşirelik Bölümüne Geldikten Sonra		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Olumlu	14	21.87	21	32.81	35	54.68
Kısmen Olumlu	13	20.32	26	40.63	39	60.95
Kararsız	8	12.50	2	3.12	10	15.62
Olumsuz	19	29.68	3	4.69	22	34.37
Yanıtsız	10	15.63	12	18.75	22	34.38
		$\chi^2 = 83.92$	$p < 0.048$		S.D.= 3	

Tablo 3. Öğrencilerin Sağlık Yüksekokulu' na Gelmeden Önceki Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Hakkındaki Görüşleri

Tercih Etme Hakkındaki Görüşler	Sayı	Yüzde
Yanıtsız	11	17.2
İnsanlara Yardım Etmek	7	10.9
Çevrenin Etkisi	8	12.5
İsteyerek Gelmem	19	29.7
Hastane Ortamını Sevmeme	8	12.5
Hemşirelerin Davranışları	7	10.9
İsteyerek Seçme	4	6.3
TOPLAM	64	100.0

Tablo 4. Öğrencilerin Sağlık Yüksekokulu' na Geldikten Sonra Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Sayı	Yüzde
Yanıtsız	13	20.3
Mesleği sevm	7	10.9
Hastalara En İyi Derecede Bakım Verme	11	17.3
Gerekli Değerin Verilmemesi	5	7.8
Önemli Bir Meslek Olduğunu Düşünme	13	20.3
Aşırı Derecede Yorucu Bulma	7	10.9
Zor Bir Meslek Olduğunu Düşünme	8	12.5
TOPLAM	64	100.0

Öğrencilerin sağlık yüksekokuluna gelmeden önce hemşirelik mesleğini tercih etme hakkındaki görüş-

leri isteyerek gelmemeye iken (%29.7) (Tablo 3), sağlık yüksekokuluna geldikten sonra öğrencilerin hemşirelik mes-

leği hakkındaki görüşleri önemli bir meslek olduğu (%20.3) şekline dönüşmüştür (Tablo 4). Gerek ülkemizde, Kocaman ve Okumuş'un çalışmasında (%39.0), gerekse Amerika Birleşik Devletleri'nde hemşirelik öğrencilerinin mesleği isteyerek seçme oranları (%28.0) çok yüksek değildir (Kocaman ve Okumuş 1982, Law ve Arthur 2003). Bir başka çalışmada ise, Pektakin öğrencilerin hemşireliği istememe nedenlerinden birinin olumsuz toplumsal imaj olduğunu saptamıştır (Pektakin

1986). Bu durum, hemşirelik eğitiminin ilk yıllarında öğrencilerin henüz mesleği tanıma döneminde olmaları, mesleği tam benimsememiş olmaları, sosyal çevrelerinden aldıkları hemşirelik mesleğine karşı olumsuz tepkilerden etkilenmeleri olarak düşünülebilir. Hemşirelerin mesleklerini algılama durumlarının incelendiği bir başka araştırmada, hemşirelerin %91.3'ü halkın hemşirelik melseğiyle ilgili görüşlerinden rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir (Özcan ve Özgür 1990).

Tablo 5. Öğrencilerin Sağlık Yüksekokulunu Seçme Nedenleri

Nedenler	Sayı	Yüzde
Bir Meslek Edinmek	29	45.3
İnsanlara Yardım Etmek	4	6.3
Tercih Hatası	5	7.8
Ailenin/Çevrenin İsteği	13	20.3
Mesleki gelişim sağlamak	13	20.3
TOPLAM	64	100.0

Öğrencilerin hemşirelik melseğini seçme nedenleri araştırıldığında, %45.3'ü hemşireliği bir meslek edinmek amacıyla tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 5). Benzer çalışmalarda da öğrencilerin mezuniyetten sonra iş bulma olanağı fazla olduğu için hemşireliği bir meslek olarak seçtikleri

saptanmıştır (Karadakovan 1996, Dindar ve Şıpkın 1996, Fadiloğlu ve ark. 1986, Atalay ve ark. 1994). Law ve Arthur öğrencilerin hemşirelik mesleğini iyi para getiren meslek (%67.9) olarak algıladıklarını saptamıştır (Law ve Arthur 2003).

Tablo 6. Öğrencilerin Uygulama Yapmak İstedikleri Klinik Ortamla İlgili Beklentileri

Beklentiler	Sayı	Yüzde
Profesyonel Ekip Çalışması	23	36.3
Sağlık Ekibinin Olumlu İletişimi	17	27.5
Yeniliğe Açık Olma	15	22.8
Yeterli Fiziki Donanım (Araç-Gereç)	9	13.4
TOPLAM	64	100.0

Öğrencilerin uygulama yapmak istedikleri klinik ortamla ilgili beklentileri araştırıldığında, %36.3'ü profesyonel bir ekip çalışması istediklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin

verdikleri yanıtlar arasında olumlu ekip iletişimi (%27.5), yeniliğe açık olma (%22.8) ve yeterli fiziki donanım (%13.4) bulunmaktadır (Tablo 6). Atalay ve arkadaşları tarafından yapılan

çalışmada hemşirelik öğrencileri, uygulama için çıktıkları klinik ortamın araç-gereç ve fizik ortamın çalışmak için yetersiz olduğunu (%95.0), ekip çalışmasının ve bağımsız uygulama için desteğin yetersiz olduğunu (%65.0) belirtmişlerdir (Atalay ve ark.1994). Bahçecik

ve ark. tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin klinik uygulama alanından beklentileri sağlık ekibi üyelerinin iyi yaklaşımı (%23.3), yeterli araç-gereç malzeme (%13.5) olarak belirtilmiştir (Bahçecik ve ark. 1997).

Tablo 7. Öğrencileri Uygulama Alanında Etkileyen Faktörler

Faktörler	Sayı	Yüzde
İletişim Güçlükleri	29	45.3
Teorikle Pratiğin Uygun Olmaması	17	26.6
Fizik Ortam	10	16.0
Hastaların Tepkileri	8	12.1
TOPLAM	64	100.0

Klinik ortamda öğrencilerin %45.3'ü iletişim güçlüklerinden, %26.6'sı teorik bilgilerin klinikte yeterince uygulanmadığından etkilendiklerini belirtmişlerdir (Tablo 7). Yalın'ın yaptığı çalışmada, öğrencilerin klinik ortamda hasta bakımı için gerekli araç-gereci bulmada (%58.0), uygulama alanında birlikte çalıştığı ekip ile iletişim kurmada (%57.0) güçlük yaşadıklarını, Hatipoğlu ise öğrencilerin klinik uygulamada hemşire ve diğer sağlık ekibi üyelerinden en çok anlayış ve hoşgörü beklediklerini saptamışlardır (Yalın 1990, Hatipoğlu 1988). Dindar ve Şıpkın da çalışmalarında teorik bilgilerin kliniklerde yeterince uygulama alanı bulmadığını vurgulamışlardır (Dindar ve Şıpkın 1996).

Öğrencilerin, hastaların kendilerini nasıl algıladıkları araştırıldığında; %62,6' sını kendilerinin olumlu olarak algılandıklarını belirtmişler ve hastaların kendileri hakkında "Öğrenciler daha iyi iletişim kuruyorlar" şeklinde düşüncelerini (%34.4) ifade etmişlerdir. Öğrencilerin, hemşirelerin kendilerini nasıl algıladıkları araştırıldığında; %59.4' ü hemşireler tarafından olumlu olarak algılandıklarını belirtmişler ve hemşirelerin kendileri hakkında "Öğrenciler

bizlere yardımcı oluyorlar" şeklinde düşündüklerini (%48.5) ifade etmişlerdir. Yazıcı ve Aslan hemşirelerin, hemşirelik öğrencileri hakkındaki düşüncelerini incelediği çalışmada, hemşirelerin öğrencilerle iletişim kuramadıklarını (%25.3), öğrencilerin öğrenmeye daha istekli, idealist ve başarılı (%14.2) olduğunu saptamıştır (Yazıcı ve Eti-Aslan 1997).

Öğrencilerin, hekimlerin kendilerini nasıl algıladıkları araştırıldığında ise; hekimlerin kendilerini algılamaları konusunda olumlu olduğunu belirten öğrencilerin oranı %56.3'tür. Öğrencilerin %26.6'ı hekimlerin öğrencilerin "Farkında Olmadıkları" nı düşünmektedir. Karadakovan'ın Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin hemşirelik ve sağlık ekibine ilişkin düşüncelerini incelediği çalışmada, tıp öğrencileri hemşireyi hekim yardımcısı (%23.4) olarak tanımlamıştır (Karadakovan 1997). Oysaki sağlık ekibi üyeleri; hekim, hemşire, eczacı, ebe, psikolog, fizyoterapist, sağlık memuru, sosyal çalışman, diyetisyen ve sağlıklı/hasta bireyden oluşur (Birol 1997). Ekip hizmetlerinin başarılı olması için, her üyenin görev tanımının yapılması zorunludur.

Tablo 8. Öğrencilerde Hemşirelik Mesleğinin Korkutan Yönleri

Korkular	Sayı	Yüzde
Yanıtsız	18	28.1
Yanlış tedavi sonucu hastanın hayatını riske sokma	29	46.9
Sosyal yaşantının düzensiz olması	7	10.0
Mesleğin toplumdaki yeri	7	10.0
Hastalık bulaşması	3	5.0
TOPLAM	64	100.0

Öğrencilerin %71.9' u hemşirelik mesleğinin onları korkutan yönleri olduğunu belirtmişler ve %46.9 öğrenci bu korkunun "Yanlış tedavi sonucu hastanın hayatını riske sokma" olduğunu ifade etmiştir (Tablo 8). Benzer şekilde Atalay ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin %35.0'nin hastaya zarar verme korkusu /düzeltilemeyecek hata yapma korkusu yaşadıkları saptanmıştır (Atalay ve ark. 1994).

Öğrencilerin %45.3'ü okulu bitirdikten sonra meslekte kalmak istediklerini belirtmişlerdir. Atalay'ın Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul'unda yaptığı çalışmada öğrencilerin %51'i hemşire olarak çalışmak istediklerini belirtmişlerdir (Atalay 1986).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %39.0'nin 21 yaşında olup, yaş ortalamasının 20.34 ± 0.11 olduğu,

Öğrencilerin, ailelerinin %67.2 oranında ekonomik durumu "gelir gidere denk" olduğu,

Annelerin %50.0'ı İlköğretim mezunu iken, babaların %39.1'i lise mezunu olduğu,

Hemşirelik mesleği hakkındaki düşünceleri irdelendiğinde; okula başlamadan önce meslek hakkındaki olumsuz düşüncelerin daha fazla olduğu, ancak eğitim süreci içinde bu düşüncelerin

olumlu ve kısmen olumlu düşüncelere doğru artış gösterdiği,

Öğrencilerin sağlık yüksekokuluna gelmeden önce hemşirelik mesleği hakkındaki görüşleri isteyerek gelmeme iken, sağlık yüksekokuluna geldikten sonra öğrencilerin hemşirelik mesleği hakkındaki görüşleri önemli bir meslek olduğu şekline dönüştüğü,

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri araştırıldığında, %45.3'ü hemşireliği bir meslek edinmek amacıyla tercih ettikleri,

Öğrencilerin uygulama yapmak istedikleri klinik ortamlarla ilgili beklentileri araştırıldığında, %36.3'ü profesyonel bir ekip çalışması istediklerini ifade ettiği,

Öğrencilerin, hastaların kendilerini nasıl algıladıkları araştırıldığında; %62,6' sı kendilerinin olumlu olarak algılandıkları,

Öğrencilerin, çalışma ekibi tarafından kendilerini nasıl algıladıkları araştırıldığında; hemşirelerin %59.4' ü, hekimlerin ise %56.3'ü kendilerini algılamaları konusunda olumlu olduğu,

Öğrencilerin %71.9' u hemşirelik mesleğinin yeterli bilgi ve becerisinin yanı sıra yasal ve ahlaki sorumluluk gerektirdiğini ve bu bağlamda %46.9 öğrencinin "Yanlış tedavi sonucu hastanın hayatını riske sokma" konusunda endişe yaşadığı,

Öğrencilerin %45.3'ünün okulu bitirdikten sonra meslekte kalmak istedikleri belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

Hemşirelik eğitimi veren okulların topluma ve gençlere etkin bir biçimde tanıtımının yapılması,

Hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin mezuniyetten sonraki çalışma alanlarının kendilerine açıklanarak farklı

beklentilerle mesleğe girmeleri önlenmeli,

Hemşirelerin görev, yetki ve sorumlulukları gözden geçirilerek, çalışma ortamı ve koşullarındaki olumsuzluklar giderilmeli,

Hemşireliğin toplum ve meslek profesyonelleri tarafından daha olumlu algılanması konusunda çaba gösterilmeli, gerekli yasal ve sosyal düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Atalay M (1986). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği isteyerek seçip seçmeme durumları ile okuldaki başarıları arasındaki ilişkinin açıklanması. I. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı, İstanbul, 117-124.

Atalay M, Tel H, Altun E ve ark. (1994). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulamada yaşadıkları güçlükler ve yardım beklentileri. Hacettepe Üni. HYO Derg. 1(1): 19-25.

Bahçecik N, Alpar ŞE, Yazıcı Z ve ark. (1997). Marmara üniversitesi hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin eğitim ile ilgili görüş ve beklentileri. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Uluslar Arası Katılımlı. Çevik Matbaacılık, İstanbul, 24-29.

Birol L (1997). Hemşirelik Süreci. Etki Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti, 22.

Day RA, Field PA et al. (1995). Students' evolving beliefs about nursing from entry to graduation in a four-year baccalaureate programme. Nurs Educ Today, 15(5): 357-364.

Dereli N, Demir Ü (1997). Hemşirelik yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinin meslek bilinçlerinin incelenmesi, IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Uluslar Arası Katılımlı. Çevik Matbaacılık, İstanbul, 182-187.

Dindar İ, Şıpkın S (1996). Trakya üniversitesi edirne sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyo-ekonomik özellikleri, sorunları ve mesleksi beklentilerinin araştırılması. Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin 40. Yıl Sempozyumu. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 49-57.

Fadıloğlu Ç, Yılmaz D, Esen A ve ark. (1986). Ege üniversitesi hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin eğitim sorunları ve mesleksi beklentilerinin saptanması. I. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı. İstanbul, 110-116.

Hatipoğlu S. (1988). Hemşirelik Uygulamaları İçin Kliniğe Çıkan ve İlk Uygulamalarını Yapan Öğrenci Hemşirelerin Yaşadıkları Olaylar ve Mesleğe Uyumları, I. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, İstanbul 54-55.

Karadakovan A (1996). Ege üniversitesi hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin eğitimin başlangıcında ve mezuniyetten önce meslek seçimi beklentileri ve çalışmak istedikleri alanlar ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin 40. Yıl Sempozyumu. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 301-308.

Karadakovan A (1997). Tıp fakültesi öğrencilerinin hemşirelik ve sağlık ekibine ilişkin düşüncelerinin incelenmesi. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Uluslar

Arası Katılımlı. Çevik Matbaacılık, İstanbul, 82-86.

Khorshid LK, Eşer İ, Demir Ü ve ark.(1992). Lise son sınıf kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğini tercih etme durumlarının incelenmesi. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Sivas, 831-837.

Kocaman G, Okumuş H (1982). Öğrenci hemşirelerin mesleklerine ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma. Türk Hemşireler Dergisi. 2(3): 8-14.

Law W, Arthur D (2003).What factors influence hong kong school students in their choice of a career in nursing?. International Journal of Nursing Studies. 40:23-32.

Özcan A, Özgür H (1990). II.Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı. İzmir, 226-232.

Pektekin Ç (1986).Hemşire öğretmenlerin özelliklerinin ve diğer faktörlerin öğrenci hemşirelerin öğrenimleri üzerindeki etkilerinin araştırılması. I. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı. İstanbul

Saruhan A (1986).Ege üniversitesi tıp fakültesi sağlık meslek lisesi hemşire bölümü öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki görüşleri ve bu mesleği seçmelerindeki etmenler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Sümbüloğlu V ve ark.(1987).Ortaokul ve lise son sınıf kız öğrencilerine göre kadınlar

için ideal meslek olarak hemşirelik, Türk Hemşireler Dergisi. 4 (37): 36-41.

Ulupınar S, Ekizler H (1997).Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin okulları ile ilgili görüşlerine ilişkin niteliksel bir çalışma, IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Uluslar Arası Katılımlı. Çevik Matbaacılık, İstanbul, 188-194.

Ulusoy F (1992). Hemşirelik yüksekokulları son sınıf öğrencilerinin meslek bilinçlerinin araştırılması. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Sivas, 409-413.

Yalın S (1990).Öğrenci hemşirelerin kuramsal bilgilerinde uygulama alanlarında uygularken karşılaştıkları güçlüklerin saptanması. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri. İzmir,466-469.

Yazıcı S, Eti-Aslan F (1997).Klinik sahiplerinin gözüyle misafirler: hemşirelik eğitimi uygulama alanlarındaki hemşirelerin, öğrenciler ve öğretim elemanlarına ilişkin düşünceleri. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Uluslar Arası Katılımlı. Çevik Matbaacılık, İstanbul, 289-293.

Yılmaz D, Şirin A, Saruhan A ve ark.(1996).Lise son sınıf öğrencilerinin hemşireliği bir meslek olarak algılamalarının incelenmesi. Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin 40. Yılı Sempozyumu. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 65-70.